

ΚΟΙΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΒΛΑΧΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΔΙΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ

A a = προφέρεται α (ανοιχτό), π.χ. albu, anu apiritū, avdu agru, arnedzu apropea, κ.τ.λ.

Ωστόσο υπάρχουν ακόμη τρεις (3) διαφορετικές προφορές του φωνήεντος A a, οι οποίες μάλιστα, όχι σπάνια, συνεπάγονται και διαφορετικούς γραμματικούς τύπους. Ενδεικτικά τα διαφοροποιημένα αυτά A a συνήθως χρησιμοποιούνται ως κατάληξη στα άρθρα θηλυκά ονόματα και στον παρακείμενο των ρημάτων. Στο σημείο αυτό υπάρχουν δύο εκδοχές:

Πρώτη εκδοχή:

Ă ä: το ημίφωνο «α» πχ στο τέλος των άρθρων θηλυκών ουσιαστικών veară (καλοκαίρι) apă (νερό) και δεν ακούγεται πολύ. Το συγκεκριμένο διακριτικό σημάδι να χρησιμοποιηθεί και για τα άλλα δύο ημίφωνα Ū, ũ και Ĭ ĭ (βλ.παρακάτω).

Â â: το «α» που ακούγεται ανάμεσα σε «α» και «ι» sânatate

Ă ä: που η προφορά του είναι πιο κοντά σε «ε» όπως πχ nj' yini arău μου έρχεται εμετός, cântă τραγούδησε, căsi σπίτια, cărtsi χαρτιά

Δεύτερη εκδοχή:

Ă ä (Ă ä+ Â â): cântu, băgu, armănu , arădu .

Στην πρόταση τούτη, στην κατεύθυνση πάντοτε της απλοποίησης της γραφής, τα δύο â (π.χ. elu cântâ, για πράξη που γίνεται στο παρόν) που είναι διαφορετικό από ä (π.χ elu cântă, για πράξη που ολοκληρώθηκε στο παρελθόν) μετατρέπονται σε ένα Ă ä, με ένα μόνο διακριτικό σημάδι, π.χ. elu cântă.

Τρίτη εκδοχή:

Ομοίως με τη δεύτερη εκδοχή με τη διαφορά ότι αυτό το ενιαίο A a αποτυπώνεται με άλλο διακριτικό σημάδι, δηλαδή ως $\hat{A} \hat{a}$

B b = προφέρεται μπ, π.χ. beau, bunu, batu, bou, κ.τ.λ.

C c: + a, o, u = προφέρεται κ, π.χ. cali, caru, crutsi, corbu, cadu, cunoscu, κ.τ.λ.

C c:+e, i = προφέρεται τσιε, τσι, π.χ. celnicu, cicioru, ceamcu, ceai, ciiri, κ.τ.λ.

Υπάρχει και η πρόταση: Να καταργηθεί αυτός ο κανόνας στην κατεύθυνση της απλοποίησης της γραφής, οπότε η περίπτωση C c:+e, i =τσιε, τσι να αντικατασταθεί με το **ts** π.χ. tsielnicu, tsiitsioru (βλ. κατωτέρω), μολονότι αυτή η επιλογή συνεπάγεται την αλλαγή του θέματος ρημάτων κατά την κλιση τους.

ch:+ e, i = προφέρεται κιε, κι, π.χ. cheptu, cheru, chicu, κ.τ.λ.

D d= προφέρεται ντ, π.χ. domnu, dracu, doru, ducu, dindi, doi, κ.τ.λ.

DH dh = για να αποδοθεί ο φθόγγος δ σε λέξεις από τα ελληνικά, π.χ. dhascalu, dhemunu, Dhimitri, dhiplumatu, κ.τ.λ.

DZ dz = προφέρεται τζ, π.χ. dzeaminu, dzeaditu, κ.τ.λ.

E e = προφέρεται ε, π.χ. escu, esu, empuru, κ.τ.λ.

F f = προφέρεται φ, π.χ. fumealji, facu, fetu, furu, frapsinu, frate, fagu, κ.τ.λ.

G g + a,o,u= προφέρεται γκ, π.χ. graiu, grãnu, grescu, gulescu, galbinu, gardu, gai κ.τ.λ.

G g+e,i= προφέρεται τζιε, τζι, π.χ. geri, gioni, giaba, giocu, Gioi, giudicu, κ.τ.λ.

GH gh+e,i προφέρεται =γκε, γκι, γκι π.χ. gheganu, ghemi, ghesu, ghini, ghideri, κ.τ.λ.

H h = προφέρεται χι, π.χ. hiu, herbu, hargi, hascu, heru, herbu, hicu, hiru, κ.τ.λ.

I i = προφέρεται ι, π.χ. imnu, intru, ilji, imani, isnafi, ifculii, κ.τ.λ.

Î î: όταν το ι είναι ημίφωνο συνήθως στο τέλος λέξεων fatsî κάνεις, fratsî, bârbatsî, fitsioriî

Πρόταση

Î î: όταν αυτό το «ι» είναι ανάμεσα σε «ι» και «α» πχ multsî, dzîcu λέω, cârtsî χαρτιά, cînichî (το τραγούδι και η περιοχή)

Υπάρχει και πρόταση: οι διαφοροποιήσεις του **Î î** και **Î î** χωρίς

διακριτικό σημάδι, π.χ. aushi, fitsiori, cârtsi

J j = προφέρεται ζι, π.χ. jeali, jaru, jurtuescu, , jimbu, κ.τ.λ.

K k = προφέρεται κ, σε λεξεις μη λατινικές, π.χ. kilo, kilometru, κ.τ.λ.

L l = προφέρεται λ, π.χ. lemnu, lau, lurpu, lacu, laiu, lapti, largu, lumi, lunã, κ.τ.λ.

LJ lj = προφέρεται λι, π.χ. elji, calji, fumealji, molju, pulji, talju, dzinuclju, ljau, ljirtari, κ.τ.λ.

M m = προφέρεται μ, π.χ. minti, matsinu, mescu, mutu, mutrescu, κ.τ.λ.

N n = προφέρεται ν, π.χ. noapte, necu, nodu, noi, ntsapu, numiru, nou, nelu, κ.τ.λ.

NJ nj = προφέρεται νι, π.χ. njari, njelu, njedzu, Njercuri, njicu, njiluescu, κ.τ.λ.

O o = προφέρεται ο, π.χ. ortu, oaspi, oclju, oru, orbu, ordzu, ou, omu, κ.τ.λ.

P p = προφέρεται π, π.χ. padi, palji, pescu, pascu, patu, papu, portu, pomu, pangu, κ.τ.λ.

Q q = Qatar, Quebec, κ.τ.λ.

Κοινή πρόταση: μπορεί και να παραλειφθεί λόγω της περιορισμένης χρήσης τους

R r = προφέρεται ρ, π.χ. (a)roamigu, aroshu, greu, κ.τ.λ.

Πρόταση: Rr για τον ήχο το «γ» στα ρεμένικα (όπως και στην γαλλική)
πχ Rremen/ γεμέν=Βλάχος,

S s = προφέρεται σ, π.χ. semnu, scarminu, scotu, seaminu, sari, sarică, sartsinã, suflitu, cosu, sinferu, κ.τ.λ.

SH sh = προφέρεται παχύ συ, π.χ. shoputu, shedu, shtiu, shiarpi, shoaricu, ushi, κ.τ.λ.

T t = προφέρεται τ, π.χ. tahina, talaru, talju, tastru, , tersu, tiniru, trupu, tacu, tindu, torcu, toru, tundeari, κ.τ.λ.

TH th = προφέρεται θ, για να αποδοθεί ο φθόγγος θ σε λέξεις από τα ελληνικά, πχ. thimari, cathi, thimelju, thimnitsescu, theatru, theatrinu, κ.τ.λ.

TS ts = προφέρεται τσ, π.χ. fratsĩ, tsapu, tseru, tsarcu, κ.τ.λ.

U u = προφέρεται ου, π.χ. umplu, ou, udatu, umflu, unglji, ureaclji, , urdinu, κ.τ.λ.

Ŭ, ŭ: Το γράμμα Ŭ, ŭ προφέρεται ου ημίφωνο και δεν ακούγεται πολύ. acatsŭ (πιάνω), unŭ , uborŭ, alorŭ, κ.τ.λ.

Υπάρχει και πρόταση: Το Ŭ, ŭ χωρίς διακριτικό σημάδι , όταν είναι ημίφωνο ασυλλαβικό, πχ. omu, potu, unu , uboru, aloru

V v = προφέρεται β, π.χ. vahti, vali, vedu, veglju, versu, vulpe, κ.τ.λ.

W w = π.χ. New-York, Watt, κ.τ.λ.

Κοινή Πρόταση: μπορεί και να παραλειφθεί λόγω της περιορισμένης χρήσης τους

X x = προφέρεται ξ, π.χ. xeani, xursescu, κ.τ.λ.

Y y: α) προφέρεται όπως το ελληνικό γ , π.χ. yisu , yinu , yeanitsaru, yeaspi, yermu, yiftu, Yinaru, yiptu, yiu, yumaru, yitrii, yeatru, ayru, κ.τ.λ

β) προφέρεται σε ονόματα και ξένες λέξεις ως (γ)ι, π.χ. New-York, Yonga, κ.τ.λ.

Z z = προφέρεται ζ, π.χ., zahari, zarzavuli, zboru, zmelciu, zmoaticu, κ.τ.λ.

Πού τονίζουμε;

Ο τονισμός στη βλαχική γλώσσα είναι δυναμικός και ελεύθερος (κινητός). Ο τόνος δεν μπορεί να ανέβει πιο πάνω από την προπαραλήγουσα (νόμος της τρισυλλαβίας), όπως γίνεται και με την ελληνική και τη λατινική γλώσσα.

Στα ουσιαστικά και επίθετα ο τόνος μετακινείται σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στην παραγωγή

Παράδειγμα

fītsiorŭ [φιτσιόρŭ] = παιδί fítsiuricŭ [φιτσιουρίκŭ] = παιδάκι

featã = κόρη fíticã = κοριτσάκι

Στα ρήματα η μετακίνηση είναι πιο συχνή κατά την κλίση

Παράδειγμα

amŭ = έχω avemŭ = έχουμε

και πολλές φορές διακρίνει σημασιολογικά δύο ομόηχους τύπους

Παράδειγμα

aflã [άφλã] = βρίσκει aflã [αφλã´] = βρήκε

Ποιά είναι τα σημεία στίξης;

Τα σημεία στίξης είναι: α) η τελεία (.), β) η άνω τελεία (;), γ) το κόμμα (,), δ) το ερωτηματικό (?), ε) το θαυμαστικό (!).

Σύλλογος Βλάχων Βέροιας
 Συντροφιά Βλάχων Αθήνας
 Σύλλογος Αετομηλιτσιωτών Γράμμου
 Πολιτιστικός Σύλλογος Βλάχων Διστράτου
 Συλλόγος Βλάχων Άνω Πορογίων
 Σύλλογος Σαμαριναίων Κοζάνης